



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Filij hominum usquequo graui corde, ut quid diligitis uanitatem, & quæritis mendacium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

stucam e fraterno oculo eijcere conantes. Nam primum deprecanda est tribulationis (quæ peccatum est) non tribulatio, ideo primum deus miserum nostri oportet, tum quorum miserus fuerit, exaudiat.

psalmi tribu-
latozum sola-
ua.

Vides ergo psalmos in hoc esse per spiritum sanctum æditos, ut sint tribulatozum solatia, ideoq; qui tribulari nolunt, quid eis cum psalmis? At qui die minus tribulari uolunt, q; ij qui psalmos die ac nocte uersant, aut uere debent? Nonne illud Amos. vj. eis conuenit, sicut Dauid putabant se habere uersa Cantici? Quomodo psallent qui pro diuitijs, priuilegijs, turribus, bem cadibus inuoluunt, non contenti fulminibus suis proprijs? Ideo Psalms rj hodie nullus usus, nisi quem patitur a uocibus & murmurationibus, sicut indignum, & tamen assiduum.

Filij hominum usquequo graui corde, ut quid diligitis uanitates & quæritis mendacium. Sela.

Sanctus Hierony. sic transfert: Filij uiri, usquequo inclyti mei, ignominios diligitis uanitatem, & quæritis mēdacium. Certe uim hebraicorum, recte tradidit hic sanctus uir, nihil enī de corde habet hic uersus, p̄inde perspicuum est interpretem nostrum, quisquis fuerit, errasse, & beth pro caph legisse, & quod amplius est, dictionem unam in duas diuississe, pro בללמה lichlimma (quod ad ignominia sonat) legisse לב למה leb lamma (quod cor, ut quid, significat) ideo ubi Hiero. ignominiose una dicitōe, ibi, corde, ut qd, ille diuississe tradidit. Et qd heb. בבורי chebodi, noster, graues, Hiero. gloriosi mei, seu inclyti mei reddidit, nā gloria hebræis, eodem pene uerbo significat, quo graues.

Nec filij hominum hebræus habet, sed filij ישא isch, hoc est, filij herois, & qualis psal. j. dicitur: Beatus uir, non enim hic filij Adam habetur, quo significatur carnis generatio. Quare nō filios carnis uidetur indicare, aut non ut carnis filios eos alloqui, sed quomodo magister, præceptor, aut quocunq; nomine maior, filios uocat suos minores.

Primum, ego spiritum meum effundam, deinde alia uidebimus, uersum ego sic transfero: Filij uiri, usquequo gloria mea ad ignominiam, diligitis uanitatem, & quæritis mēdacium: Sela. Ita mihi uerba Prophetæ in persona dei seu Christi esse uidentur: Primum, Iudæos appellantis, deinde & Genes, ut Apo stolus solet loqui, ut sit sensus: O filij Israel, quousq; nomen meum apud uos polluitur? quamdiu mea gloria per uos ignominia patet? dum me desero, qui sum ueritas & uita, diligitis uanitatem, & quæritis mendacium? Quæ quo modo fiant, nunc uideamus.

Dixi, psalmum esse exhortatorium ad eos, qui fidei defectu in cruce & inuirijs scandalisuntur, & animo desiciuntur, quod uicium insidelitatis est, & crimen spiritualis idolatriæ, quales accusantur filij Israel in deserto fuisse, psal. lxxvij. Generatio praua & exasperans, generatio quæ non direxit cor suum, nec est creditus cum deo spiritus eius. Hic manifeste arguitur uicium cordis, quod erat diffidentia, ignorantia crucis, & insipientia in uia dei, quæ ibidem dicit: Non sustinuerunt consilium dei, quo uicio per totum uetus arguuntur testamentum. Ab hoc crimine mox uenit, exterior illa & uaria idolatriæ pro dieritate infinitorum affectuum, ut alius illum, alius istum deum quæserit, & unusquisq; gloriam deo debitam, increaturam ex qua uel esset collectus, uel speraret solatium, transferret.

Quando

Quando ergo gloria & cultus dei, consistit in sincera fide, robusta spe, & per
fecta charitate in deum, necesse est, ut qui in deum nec confidit, nec credit, nec
diligit, sed in quacunq; creatura sese solatur, gloria dei ad ignominiam uertat,
& nomen ac opus, quae deo debuerat, in creatura quærat. At ita faciunt plane
omnes, quotquot in tempore tentationis recedunt (nam de ijs potissimum hic
loquitur) Quare ab initio sui ad finem usq; mundus plenus est idolatria: quis
non semper imagines adoret creaturarum, tamē habent affectum illum, qui
omnium idolatriarum fons & caput est: Hic autem est (ut dixi) rebus & crea-
turis fidere, frui, delectari, qui soli deo debetur, id est, infidelitas & diffidentia,
ac per hoc & contemptus, odiumq; dei. Sic psal. lxxvij. Et mutauerunt glo-
riam suam, in similitudinem uituli comedentis fenem. Quo uersu pul-
cherime uim idolatriæ describit, gloriam eorum uocat, gloriam dei: quia
apud eos solos erat gloria dei, (id est, recta fides & cultus dei) qua gloria
dei, & ipsi gloriam apud deum & homines habebant. Ita & .j. Regum. iij.
Translata est gloria dei ab Israel. Et Roma. i. Mutauerunt gloriam incorrupti-
bilis dei, in similitudinem imaginis hominis. Quid est enim, gloriam dei mu-
tari, nisi cultum dei mutari? Nam dei cultus, breuissimo compendio, ali-
ud nihil est, q̄ gloria dei: Gloria dei nihil aliud est q̄ ei credere, in eum spera-
re, eum diligere. Quia qui ei credit, ueracem eum ducit, ac per hoc ueritatem
ei tribuit. Qui sperat in eum, potentem, & sapientem, & bonum arbitratur ut
a quo possit iuari & saluari, ac per hoc ei potentiam, qua possit, sapientiam,
qua nouit, bonitatem, qua uelit iuare, tribuit: hoc autem est, uere deum esse,
uere deum habere. Tunc mox amor sequitur in eum, sua sponte, sibi pla-
cens in tali deo ac preciosissimam opinionem de eo concipiens. Qui autem
non credit, mendacem facit, qui non sperat, uel impotentem uel nescien-
tem uel nolentem facit, quæ sunt horrenda: tum sequi necesse est, contem-
ptum dei. Ex quo deinde translato ad creaturam (cum necesse sit huma-
num cor credere, sperare, diligere aliquid) fidit uel in diuitias uel fauorem,
uel uires suas, uel alia quæcunque, uel in stultam opinionem siue de uero
siue de falso predicatam. Vbi si aliquando (permittente deo) senserit sola-
tium, toto corde & amore huc fertur. Et sic, potentia, bonitas, & omnia quæ
ad gloriam dei pertinent, ad ignominiam uersa sunt, & tributa ei cui non de-
bentur.

Mundo nunq̄
deest idola-
tria.

Cultus dei.

Vni deo gloria.

Sic in Isa. xxiiij. Gloriam meam alteri non dabo, nec laudem meam scul-
pulis. Omnia, scilicet, bona tribuit etiam hostibus suis, sed gloriam sibi so-
li seruat, quia non sunt tribuenda bona quæcunque accipiuntur aut quærun-
tur, q̄ uni soli deo, quo prædicatur eius solius bonitas ac uera diuinitas. Istis
sic cognitis, credo uersum hunc esse facile, q̄ ignari crucis & uacui fidei, glo-
riam dei mox ut ceperint pulsari, prostituunt, & ad quodlibet aliud confugi-
unt, q̄ ad deū: Consiliū, auxiliū, salutem, non ab eo cuius sunt, sed a seipsis
uel creaturis (in quibus non sunt) quærentes, non credentes ultimum uersum,
psal. præcedentis: Domini est salus, & super populū tuum, benedictio tua.

Videamus ergo, Affectus & Emphases huius uersus: Primum, ut sit acris &
uixemens exhortatio, dignissimo titulo eos alloquit, filij (inquit uiri: qui uir,
siue Abraham siue Israel, siue Christus intelligat, idē erit, quanq; magis proprie
Abrahā ego intelligere, cū de ludæis primū intelligo. Hic enim pater multarū
gentiū uocatus est: & quia nō hoc tantū loco, sed & Isa. l. j. simili exhortatione
dicitur.

dicitur: Attendite ad petram, unde excisi estis, & ad cauernam laci de qua excisi estis, Attendite ad Abraham patrē uestrum, & ad Saram, quae peperit unum uocauit eum, & benedixi ei, & multiplicauit eum, q. d. Antē dicitur modo carnaliter ex illo nati estis, sed quomodo illum uocauit: & non carnaliter iustificatus est, sed per fidem in me, ita & uos facere oportet, si filij eius estis, ut Abraham eis proponat patrē nō carnis, & eos moneat fieri filios eius rituales: potius dicit, filij uiri: q̄ filij hominis, & cum potius sint aduocatur eos tali honore, quo blandius & efficacius tales faciat, quales appellatur Paulus Galatarum Ecclesias uocat, cum iam essent seducti & extra fidem exturbati, uertim nihilominus oblique eis opprobat, degenerē autē q̄ cum tāti herois sint filij, nihil tñ minus prestent q̄ filios eiusdem.

Deinde & illa quaestio, usquequo, miram habet energiam: insignem scilicet diuinā longanimitatis suauitatem commēdans, simul grauissimum aduersum salutis eorum dispendium commiserans, q. d. cum sitis immo esse detur filij tāti uiri, de quo unice gloriāmini, usquequo grauissimo uestro salutaris periculo, & diuinā patientiā abusu, tales nos exhibetis, & ita degeneratis, ut in nomine sitis filij tantū uiri, Hoc autem facitis, dum nec creditis nec speratis in deo in quem ille credidit: quin hanc in me fiduciā gloriā, in meam & uestram confusionem & ignominiam alio uertitis, ignoratis enim in aduersariis non nisi ad me curendum esse: Ego enim (ut Isa. xlvj.) Ego serua, ego peccabo, ego saluabo, Cur alius hac gloria potest, qui nō potest eam implere: Cur mihi non datur, qui solus hac possum & uolo, cui solidebetur: Vides q̄ suauiter quidem sed ardens ualde hac expostulatio.

Iam & hoc suum pondus habet, q̄ grauissima antethesi gloriā ad ignominiam trahi, nō quāuis gloriā, sed suam propriam, expostulat. Quo solo modo turpia mens, penitus debeat contremiscere: horribile enim auditu est gloriā dei in ignominiam & laudem dei in blasphemiam uerti, quam omnis creatura summis uiribus studet uenerari.

Atq̄ ipsemet hanc rem tantū facit momentū, ut eclyptica, oratione utatur, per reticentiam, seu aposiopesis, uerbū omittēs dicens, usquequo gloria mea in ignominiam, scilicet, mutatur & uertitur, Sicut Paulus Ro. j. Mutauerunt gloriā dei & c. Hac enim aposiopesis indicat, tantum esse hoc flagitium, ut his non sit nominari, prae horrore nimiae impietatis, Longe enim mitior fuisse culpa, si rebus creatis abuteremini in ignominiam, & gloriā operis mei ad contrarium traheretis, sicut sit, si ex auro fiat uasculū auro indignum, si homo nobilis sine honore: Sed gloriā meam non modo mihi non dari, uerum etiam auferri, nec simpliciter auferri, sed etiā in ignominiam mutari, hoc scelus est, a quo ceteri stupescant, quod aures non ferant & lingua timeat proferre.

Ecce quanta uerborum cogit nos deus noster ad fidem suā, id est, ad salutem nostram.

Nunc facile erat alias translationes huic meae conciliare, licet sensum non adeo reddant expressum, Filij hominū & c. q. d. Vere filij hominum estis, magis q̄ filij uiri, quem referre debetis, sed carnem eius & patrum uestrorum, nō fidem eorum sapitis, usquequo graui corde, & pondere infidelitatis deorum mentes, infiducia rerum incumbitis, ac gloriā quam mihi debetis, creaturis tribuitis: sicut iam satis est dictum.

Ia & illud

In illud Hiero. Filij uiri usquequo ignominiose diligitis uanitatem, q. d. cedit hoc ad gloria mea ignominiam & uestra, quod deserta fiducia mei, diligitis alia q. me, qui sum ueritas &c.

Pulchro ordine, primum, uanitatem diligi, deinde mendacium queri dicit. Primum est enim omnium, affectus ipse, seu amor, seu uoluntas, seu studium, qui si peruersus & impius est, mox opinioniones parit impias, falsas & mendaces. Ex his autem duobus, ut psal. j. dictum est) pedit uniuersa cuiuslibet hominis uita. Ita fit ut contra Mosen Deutro. xij. Vnus quisq. faciat quod sibi rectum uideatur. Hoc studiu, hoc consilium impiorum, has cogitationes hominu uanas, hoc loco per mendaciu taxat spiritus, & fere per totam scriptura, ut per psaltem rium uidebimus. Igitur amor uanitatis auertit affectum, quo auerso, mox infirmitas mens malis opinionibus, ut sicut res male amat, ita de rebus male iudicat, & execrata per malitiam mente, in errore & mendacijs suis, tanq. in ueritate, sapientia & omnino in luce se ambulare putet.

Singula uerba epistolae in habent, uanitas est, ut Eccle. per totum copiosissime definit, quicquid deus non est. Nam uana salus hois, quanto magis copiosissime reterit. Est ergo ista uanitas, q. h. crucis gratia ignorans, non in deo, sed quouis alio, querit auxilium & solatium; nec enim inueniri potest salus aut ullum bonum, nisi in deo. Cetera oia sunt afflictio spūs, & irritatio ac titillatio ad consolationem ueritatis q. solatio, & saluus ac boni potius inuitabulum, q. salus & bonum.

Porro, uanitate habere, non perinde summum malorum est: Est enim omnis homo uanitas, & nihil nouum sub sole; aut si malum est, tolerabile est. Nullus enim am sanctorum est, qui non speret, fidat, cupiat, metuat, amet, odiat, plus, minus q. debeat, uerum hoc corpus mortis, has leges peccati, has uanitates, odisse oportet, non diligere, non in illis placere. Creaturae solatio & auxilio uti malum non est, sed amare & in eis haerere pro amore earum in deum non fidere, impietatis est.

Mendacium etiam mitius malum est, q. querere mendacium, siquidem potest quispiam seduci, & uanitatem pro ueritate amplecti; sed querere impium est: Cum enim omnis homo sit mendax, non id querendum est, ut nostris opinionibus, nostris iudicijs, seu, ut dicunt, nostris dictaminibus obtemperemus, & uitam regamus. Sed maxime conandum ut ab his temperemus, & diuina sententia cedamus, eiusq. iudicio agamur & agamus. Proinde nihil potest Christiano homini pestilentius tradi, q. Philosophia moralis, & decreta hominum, si ita tradantur, ut credat in his se recte incedere coram deo. Nam sic fiet, ut consilijs his innixus, quicquid contra se geri uiderit, iudicet, damnet, persequat, ac per hoc crucem Christi repudiet & uiam dei penitus contemnat. Quae tunc optime & perrime habet, quando sine ductu & consilio nostro uiuimus, ac uelut per desertum & inuicium, Christum in columna ignis sequimur. Hoc enim est non uanitate, sed soliditate diligere, nec mendacium, sed ueritatem querere, quae oia in tempore passionis & aduersitatis melius sentiri possunt, q. uerbis dici, aut corde cogitari, nam experientia opus est (ut saepe diximus) ad intelligenda uerba dei. Non enim dicitur aut sciri, sed uiui uolunt & sentiri, sicut ille qui dixit psal. cxv. Ego dixi in excessu meo, ois homo mendax. Cur mendax? quia in ecstasi passionis positus, & sola dei fide uiuens, & fiducia rerum exutus, in qua oes homines merfos uidit, sentire pronunciat eorum affectus esse uanos, & uniuersa consilia ac studia eorum mendacia, quia sine fide dei sunt. Si autem sine fide, iam sine uerbo dei; si sine uerbo dei, iam sine ueritate, atq. ita uere mendacia & uana oia quae extra fidem sunt, quae ueritas est, propter uerbum ueritatis, in quod credis, & credendo haeret.

Amor parit opinionem.

Mendacium idem cogitatio uana.

Vanitas quicquid non deus.

Vanitas tolerabile malum.

Sancti quid odiant.

Mendacium quere impium.

Ethica philosophia & traditiones hominum, malum christiano homini.

Philosophia christiana experientia docetur.

Vana omnia quae extra fidem.

F Habemus

Habemus ergo huius uersus sententia, esse omnes impios, Idolatras, gloria uiolatores, qui in tribulatione quacunq; a fide, spe, & charitate in fiduciam & solatiū rerū, atq; his studijs sese tuentur & regūt. De dictiuncula Sela, satis dictum est: Nam & hic signādi affectus graui hiponi uidetur, q̄ reuera magni æstimādum sit, uniuersum hominum a deo uitiosis affectibus & opinionibus esse implicitū, ut uanitatē diligēti daciūm quarat, ita ut res, p̄ dignitate, non queat satis dici & inculcari.

Et scitote, quoniam mirificauit dominus sanctum suum, dominus exaudiet me, cum clamauero ad eum.

Crucē hoies odiunt.

Saluberrima eruditio: Nam hoc est, cur filij hominū exhorreat crucem, quia uia est ueritatis & soliditatis, potius uanitatem & mendacium sectātes, q̄ uanitatem dei habēt (ut Apostolus dicit ad Corinthios) ignorāt in q̄, quid agat, quid uelit, quid cogitet deus quando nos tribulationibus tentat: iudicia enim sicut equus & mulus, secundū id quod patet & sentitur. Patet autem tūc aliud nihil q̄ ignominia, inopia, mors, & omnia quæ in Christo nobis passo monstrātur, que si sola intuearis, & nō cognoscas in ijs diuinam uoluntatē, campferas & laudes, necesse est ut in cruce ista scādalisieris, & ad tua confugas, ubi mox Idolatra fias & gloriam deo debitā creaturæ tribuas. Iohan. Xv. Cum rationem redderet, quare Iudei essent persecuturi Apostolos, & extra synagogā facturi, dixit: Hæc facient uobis, quia non nouerūt patrem, neq; me. Quomodo non nouerunt, qui tam multa cū Christo pro deo contenderunt? Sed Christum nosse, est crucem nosse, & deū sub carne crucifixa intelligere. Hoc enim uult deus, hæc uolūtas dei, immo hoc deus est. Ideo q̄ crucē, crucisq; uerbum & persecuntur, in causa est, q̄ ignorant deū, seu (quod idem est) uoluntatem dei non nouerunt. Ita & Iohan. v. Quando dixit, nisi māducaueritis carnem meam, & biberitis meum sanguinem: nō habebitis uitam in uobis. Durus hic sermo erat, ita ut multi discipulorum quoq; scandalizati abierint retrorsum. Quare durus sermo: quia manducare hanc carnem, & bibere sanguinem, esse Christo per fidem incorporari, & passionibus eius communicare. At hoc summe horret, prauus affectus, & peruersis opinionib; uiciatū cor: Hoc est, quod hic dicit: Nolite timere; neq; putetis uos perire, si affectus & sensus uester occumbat, si quacunq; patiamini contra opiniones uestras sunt. Sed estote prudentes, cognoscite dominum, intelligite uoluntatē eius, auertite oculos ne uideāt uanitatem, quoniā mirabilis est dominus in sanctis suis, aliud agitur, & aliud lōge apparet: Occidere uidetur, sed reuera uiuificat, percutit, sed uere potius sanat, confundit, sed uere tunc glorificat, deducit ad inferos, sed uere reducit potius ab inferis, & his similia, de quibus multa diximus in præcedētibus. Quid ergo mirabilius diuina hac uoluntate: habitat quidem in altis, sed humilia respicit, stultos facit, ut sapientes fiant, infirmos facit, ut potētes reddat. Verum prius quidem apparet & sentitur, ac posterius nisi fidem habeas, non alicui queris. Sic enim & Petrus, j. Pe. j. dicit in prophetis esse pronuntiatas priores passiones, & posteriores glorias. Ideo monitorio & exhortatorio egimus, quo eleuemur ad cognoscendum deum, in eiusmodi casibus, Scitote, inquit, quoniam mirificauit.

Quid sit Christi carnē manducare, & bibere eius sanguinē.

Qualificat,